

<https://doi.org/10.31891/2415-7929-2022-24-5>

УДК 811.161.2 : 811.11

РЕДЧИЦЬ Т., БАГАЧ І.,

Черкаський державний технологічний університет

ПОЛІЩУК Н.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ СИНТАКСИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОМОВНОГО НОВИННОГО ДИСКУРСУ)

Статтю присвячено способам передачі німецьких синтаксичних конструкцій, ужитих у текстах новинних повідомлень, українською мовою. Новинний дискурс є одним із найважливіших компонентів соціального буття людини. Для нього характерні логічність, образність, емоційність, оціночність, призовність та відповідні їм мовні засоби. У текстах новин широко використовуються різноманітні види синтаксичних конструкцій, які надають текстам новин силу та переконливість. Об'єктом дослідження у роботі є синтаксичні конструкції в німецькомовних текстах новин. Мета роботи полягає у виявленні специфіки функціонування синтаксичних конструкцій у німецькомовних текстах та виявленні способів їх перекладу. Основні методи дослідження, задіяні у роботі, – описовий та порівняльний, також були використані елементи контекстуального аналізу. Матеріалом дослідження послужили тексти новин популярного німецького новинного сайту tagesschau.de, з яких методом суцільної вибірки було виявлено та проаналізовано близько 120 випадків застосування різних синтаксичних конструкцій. Досліджено синтаксичні одиниці з погляду їх значення, структури, складу, функціонально-семантичних особливостей. Особливу увагу приділено перекладу німецьких конструкцій з поширеним означенням та німецькими приводами, які найчастіше використовуються в текстах німецьких новин. Доведено, що німецьке поширене означення має суттєві структурні відмінності від українського, а переклад німецьких конструкцій з прийменниковими словосполученнями потребує не лише знання усіх значень прийменників, а й особливостей їх позиційного розташування у тексті новин.

Ключові слова: додаток, німецькомовний новинний дискурс, переклад, прийменник, синтаксична конструкція.

REDCHYTS T., BAHACH I.

Cherkasy State Technological University

POLISHCHUK N.

The Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

METHODS OF TRANSFERRING SYNTACTIC CONSTRUCTIONS IN THE UKRAINIAN LANGUAGE (BASED ON THE MATERIAL OF THE GERMAN NEWS DISCOURSE)

News discourse is one of the most important components of human social existence, a means of spiritual and intellectual influence, a powerful channel for the dissemination of ideas. It is characterized by logicity, figurativeness, emotionality, appraisal, appeal and the corresponding language means. In news texts, various types of syntactic constructions are widely used, which give speech power and persuasiveness, colorfulness and imagery. The object of research is syntactic constructions in news texts. The purpose of the work is to identify the specifics of the functioning of syntactic constructions in German-language texts and to identify ways to translate them. The main methods are descriptive and comparative, elements of contextual analysis were also used. The material of the study was the news texts of the popular German news site tagesschau.de, from which about 120 cases of using various syntactic constructions were identified and analyzed using the continuous sampling method. The theoretical significance lies in the fact that syntactic units were studied in terms of their meaning, structure, composition, functional and semantic features. Particular attention is paid to the translation of German constructions with a extended attribute and German prepositions, which are most often used in German news texts. It is proved that the German extended attribute has significant structural differences from the Ukrainian one, and the translation of German constructions with prepositional phrases requires not only knowledge of all the meanings of prepositions, but also the peculiarities of their positional arrangement in the news text. In addition, a description of the news discourse is given, its specific features, tasks, and main functions are identified. The practical significance lies in the fact that the material of this study can be used to conduct special courses on general syntax and in teaching journalists the German language.

Key words: extended attribute, German news discourse, translation, preposition, syntactic construction.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Новини є невід'ємною частиною сучасного суспільства. Основною функцією новин є інформаційна. Однак ця історично початкова функція почала відтіснятися. Нерідко виділяють кілька функцій новинних повідомлень: інформаційну, просвітницьку, виховну, організаторську. Але основною її функцією є маніпулятивно-інформаційна [6, с. 5]. Засоби, що надають тексту виразності, є досить різноманітними. Вибір та способи їх застосування залежать від мети висловлювання, та від його змісту. Нині найбільшого реципієнт має досить високий рівень освіти та культури, тому стилістична майстерність продуцента новинного повідомлення має бути такою, щоб вибрати ті мовні прийоми, які будуть найбільш ефективні в конкретній ситуації. Мова новин має бути ясною, точною, короткою і виразною. Безперечним фактом є, що новинні повідомлення відіграють важливу роль у формуванні суспільної свідомості. Автори статей вміло використовують синтаксичні прийоми, а саме різноманітні синтаксичні конструкції для маніпулювання

думкою реципієнтів. У широкому значенні синтаксична конструкція – це «будь-яка граматично упорядкована низка слів» [3, с. 89].

Аналіз досліджень та публікацій

Новинний дискурс виконує маніпулятивну та інформаційну функції, тобто журналіст повідомляє про будь-які факти, події, предмети навколишньої дійсності та дає їм оцінку, у цьому процесі не останню роль відіграють синтаксичні конструкції. На сьогодні у вивченні специфіки синтаксичних конструкцій дискурсу новин накопичений небагатий досвід. Досі немає достатньо повного системного опису цього мовного явища, хоча останніми роками вивчення медіадискурсу зробило великий крок уперед завдяки дослідженням С.І. Потапенко [9], Н.М. Талавіри [5], О.М. Щербак [6] та інших, які розглядали синтаксичні конструкції англomовного та німецькомовного медійного дискурсу. Дослідження синтаксичних конструкцій української мови вивчалися в порівняльному аспекті [4] та аспекті фахових мов [1].

Недостатня вивченість вищезгаданої проблематики визначила актуальність цієї роботи.

Формулювання цілей статті

Мета статті полягає у дослідженні специфіки функціонування синтаксичних конструкцій у німецькомовних новинних текстах та виявленні способів їх перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження

Використання різних синтаксичних конструкцій у текстах новин дає великі можливості для досягнення виразності, експресивності, чіткості висловлювання. Чим винахідливіший продуцент новинного повідомлення у залученні та побудові різних складних синтаксичних конструкцій, тим яскравіший його матеріал, ефектніший вплив на реципієнтів. Виділяють такі основні синтаксичні одиниці, як словосполучення, мовні звороти та речення, а також складне синтаксичне ціле, пов'язане між собою за змістом та структурно. Різні види простих речень виконують різні стилістичні функції. Так, односкладові означено-особові речення надають висловлюванню жвавість і легкість звучання, підкреслюючи динамізм викладу матеріалу, роблять міркування більш точним і ясним, це дає можливість використовувати їх у різних стилях висловлювання: «*Warnung vor der Expansion der Anderen*» (tagesschau.de, 29.06.2022). Неозначено-особові дозволяють зосередити увагу реципієнтів на дії, а не на дійовій особі, яка є невизначеною: «*Mit der Wucht hat niemand gerechnet*» (tagesschau.de, 03.09.2021).

Неповні речення надають висловлюванню певну легкість та жвавість. Номінативні або називні односкладові речення містять лише вказівку на наявність тих чи інших предметів чи явищ, носять суто описовий характер і відрізняються великою смисловою ємністю, картинністю, виразністю та наочністю: «*Ein Land, zwei Inflationsraten*» (tagesschau.de, 29.06.2022); «*Neue Luftangriffe durch russische Streitkräfte*» (tagesschau.de, 12.04.2022).

У текстах новин частіше використовуються прості поширені речення, іноді ускладнені обставинами або означеннями, вираженими дієприкметниковими зворотами. Можуть бути речення з уточнюючими обставинами місця та часу, додатками. Крім цього використовуються речення з різними вставними конструкціями: «*Russland hat nach eigenen Angaben zahlreiche militärische Objekte in der Ukraine beschossen*» (tagesschau.de, 12.04.2022); «*Das meldet die russische Nachrichtenagentur Interfax unter Berufung auf Eduard Bassurin, einen Kommandeur der Separatisten*» (tagesschau.de, 12.04.2022); «*Betroffen sind vor allem innerdeutsche und europäische Flüge*» (tagesschau.de, 23.06.2022); «*Darüber hinaus kann es auch zu Zeitenänderungen bei Flügen kommen*» (tagesschau.de, 23.06.2022).

Складні речення з різними видами зв'язку, а також складнопідрядні з однорідним або неоднорідним підпорядкуванням підрядних використовуються також повною мірою. В новинних повідомленнях можна виявити безсполучникові складні конструкції, а також складносурядні речення: «*Obwohl die Skisaison noch gar nicht richtig begonnen hat, gibt es bereits die ersten Lawinentoten zu beklagen*» (tagesschau.de, 10.11.2019); «*Es festigt die Demokratie, doch einem Premier Johnson bietet es wohl trotzdem keinen Einhalt*» (tagesschau.de, 24.09.2019); «*Die Flüchtlingspolitik hat die EU in ihre bislang größte Krise gestürzt – auch deshalb, weil die einzelnen Staaten höchst unterschiedliche Interessen haben*» (tagesschau.de, 24.06.2018).

Тенденція до узагальнення знаходить свій прояв на синтаксичному рівні. У синтаксисі новинних повідомлень відчутно проявляється прагнення типізації синтаксичних форм висловлювання подібного змісту. Значний інтерес представляють у цьому плані конструкції з похідними прийменниками: *aufgrund*, *anlässlich*, *mithilfe*, *infolgedessen*, *dank*, *angeblich* і т.д. Подібні конструкції є засобом структурно-смислового ускладнення, в яких зміст виступає синтаксично оформленим, що дозволяє легко і швидко скласти повідомлення: «*Infolgedessen wurden dauerhaft unprofitable Filialen geschlossen*» (tagesschau.de, 07.04.2021); «*Nicht die Coronaviren seien die Gefahr, sondern angeblich die Impfungen gegen Covid-19 – das wird immer wieder behauptet*» (tagesschau.de, 02.06.2021); «*In etlichen Mitgliedsstaaten gab es laut der EU-Kommission Versuche, den Ausgang der Europawahl mithilfe von Bots und gefälschten Profilen in sozialen Netzwerken zu beeinflussen*» (tagesschau.de, 08.06.2019); «*Anlässlich des Holocaust-Gedenktages sprach sie über alte und neue Nazis – und die Hoffnung, die sie in die Jugend setzte*» (tagesschau.de, 10.07.2021).

Результати нашого дослідження показали, що в новинних повідомленнях часто трапляються обставини та додатки, виражені в синтаксичних конструкціях іменниками з прийменниками, це допомагає висловити думки чітко, ясно та зрозуміло, наприклад: «*Wegen der Pandemie schottet China sich weitgehend ab*» (tagesschau.de, 21.07.2021); «*Tankstellen verändern die Spritpreise im Laufe eines Tages immer stärker*» (tagesschau.de, 22.04.2021).

У перекладі німецькомовних новинних повідомлень необхідно враховувати, що «труднощі складають не лише підбір еквівалентів, а й відбір оптимальних типів речень» [7, с. 59]. У цьому контексті, на нашу думку, особливої уваги потребує відтворення поширеного означення в німецькомовних новинних повідомленнях українською мовою. В німецькій мові поширене означення є складною граматичною конструкцією, яка уможливорює збільшення об'єму висловлювання. Однак ця конструкція викликає деякі труднощі під час її перекладу. Поширене означення передається дієприкметником та прикметником, зі словами, які їх пояснюють та доповнюють. Такі слова уточнюють час, місце, причину та інші обставини. Вони можуть вказувати на «об'єкти, які доповнюють прикметник або дієприкметник» [8, с. 77]. Функціонально вони мало відрізняються від другорядних членів речення групи присудків, проте вони мають такі істотні відмінності: «Члени речення в поширеному означенні відносяться тільки до стержневого прикметника і тільки через нього до всього речення; члени речення у групі присудка можуть відноситись до всього речення; члени речення переважно характеризують дію дієслова або стан; члени речення у поширеному означенні уточнюють поняття якості, виражене прикметником; поняття «члени речення в поширеному означенні» є відносним, тому що вони разом зі стержневим словом складають один другорядний член речення – означення» [2, с. 11].

Під час перекладу німецького поширеного означення слід враховувати, що структурно ця синтаксична конструкція істотно відрізняється від відповідного звороту в українській мові. Так, в українській мові дієприкметник (прикметник) завжди займає ініціальну позицію звороту, а в німецькій – фінальну. Наприклад: «*Vidwuiduyuchiy Ukraïnu minïstr oglyanuv zruynovaniy Ipnïñ*», а німецькою «*Der die Ukraine besuchende Minister besichtigte das zerstörte Irpin*».

Ще одна значна відмінність німецького поширеного означення полягає у розташуванні означуваного іменника. Якщо в українській мові іменник може стояти як перед поширеним означенням, виокремлюючись комами, так і після нього, не виокремлюючись комами, то в німецькій мові означуваний іменник розташовується лише після поширеного означення, у свою чергу, артикль або слово, що його замінює розташовується перед поширеним означенням.

Ознака цієї конструкції виявляється також у тому, що найбільш важливі у смисловому відношенні і синтаксично найбільш тісно пов'язані один з одним елементи, тобто артикль та означуваний іменник, розташовані на протилежних позиціях складної синтаксичної конструкції, утворюючи тим самим рамку, в середині котрої знаходяться підрядні елементи – поширене означення [8, с. 22].

Описана вище схема синтаксичної конструкції, вираженої поширеним означенням, може бути видозміненою або ускладненою. У цьому контексті, під час перекладу цих конструкцій слід враховувати такі випадки: на місці артикля можуть стояти його замітники, так звані, артиклеві слова (вказівні займенники: *dieser, jener, derselbe* ...; неозначені займенники: *jeder, alle, sämtliche, viele, mehrere, einige*; присвійні займенники: *mein, dein, sein* ...; питальні займенники: *welcher*...; заперечні займенники: *kein*; кількісні числівники: *zwei, drei* ...); до одного іменника можуть належати два поширених означення; іноді, крім поширеного означення зліва, іменник може мати означення справа.

Доступний нам корпус фактичного матеріалу дозволив виокремити такі найбільш вживані способи перекладу німецьких поширених означень українською мовою як рівноструктурний переклад, частково рівноструктурний переклад та різноструктурний переклад.

Рівноструктурний переклад здійснюється у перекладі німецьких поширених означень на німецьку мову за допомогою розгорнутого означення, де іменник, до якого безпосередньо відноситься поширене означення, розташований у фінальній позиції аналізованого звороту: «*Der Bundestag dürfte auf der Sitzung auch über eine geplante vorübergehende Aussetzung der Insolvenzantragspflicht für Firmen beraten, die von der Katastrophe betroffen sind*» (tagesschau.de, 10.08.2021). – «На засіданні Бундестаг, ймовірно, також обговорюватиме заплановане тимчасове призупинення обов'язку подавачи заяви про банкрутство для постраждалих від стихії компаній.»

Частково рівноструктурний переклад застосовується у перекладі німецьких поширених означень на німецьку мову за допомогою розгорнутого означення, де іменник, до якого безпосередньо відноситься поширене означення, займає ініціальну позицію звороту: «*Forensische Untersuchungen hätten ergeben, dass eine in de Vries' Schädel gefundene Kugel vermutlich von der umgebauten Waffe abgefeuert worden sei*» (tagesschau.de, 10.08.2021). – «Судово-медичні дослідження показали, що куля, знайдена в черепі де Фріза, ймовірно, була випущена з модифікованої зброї.»

Різноструктурний переклад застосовується, коли підрядне означальне речення замінює поширене означення: «*Zunächst meldeten die Rettungsdienste im Messenger-Dienst Telegram 14 Tote und 30 Verletzte in einem neunstöckiges Wohnhaus rund 80 Kilometer der Hafenstadt Odessa entfernt, später kamen drei weitere Todesopfer bei einem weiteren Raketenangriff auf andere Gebäude in der Nähe hinzu, darunter ein Kind*» (tagesschau.de, 01.07.2022) – «Спочатку в месенджері Telegram екстрені служби повідомили про 14 загиблих і 30 поранених

у дев'ятиповерховому житловому будинку, який розташований за 80 кілометрів від портового міста Одеса, пізніше додалися ще троє загиблих внаслідок ще одного ракетного обстрілу інших будинків поблизу, зокрема дитина.»

При перекладі німецькомовних новинних текстів деякі труднощі створюють прийменники, адже переклад прийменникових конструкцій не завжди є рівноструктурним. Найбільші складності пов'язані із прийменником «bei». Як правило, якщо конструкція з цим прийменником займає ініціальну позицію у реченні новинного повідомлення, то вона перекладається дієприкметниковим зворотом: «*Bei der Urlaubsplanung auf den Flieger setzen, oder doch lieber umweltbewusst in die Eisenbahn steigen?*» (tageschau.de, 26.06.2019) – «*Плануючи свою відпустку, ви плануєте летіти літаком чи краще сісти в поїзд екологічно чистим способом?*»

Наступний приклад демонструє лексичну заміну: «*Zwei Stunden saßen der irische Premier Varadkar und sein britischer Kollege Johnson in einem englischen Hochzeitshotel beisammen. Überraschenderweise kamen sie sich beim Brexit etwas näher*» (tageschau.de, 26.06.2019) – «*Прем'єр-міністр Ірландії Варадкар і його британський колега Джонсон дві години сиділи разом в англійському весільному готелі. На диво, вони трохи зблизилися стосовно питання про Брексит.*»

У деяких випадках відбувається вилучення прийменника «bei», як-то у перекладі речення «*Ein Bericht über Schein und Sein beim klimagerechten Reisen*» (tageschau.de, 26.06.2019) – «*Доповідь про видимість і реальність кліматично чистих подорожей.*»

Для новинного дискурсу притаманним є посилання на джерела інформації, для чого використовуються в українській мові синонімічні прийменники «згідно» та «відповідно». Втім існують відмінності у їхньому використанні в німецькій мові. Так, прийменник «gemäß» означає відповідність, що не пов'язана з точним текстом: «*Gemäß den Beschlüssen von Bund und Ländern treten heute auch in den letzten Bundesländern die verschärften Kontaktbeschränkungen in Kraft*» (tageschau.de, 28.12.2021). – «*Відповідно до рішень федерального уряду та урядів земель, посилені обмеження контактів також набувають чинності в останніх федеральних землях.*»

Німецький прийменник «laut» у конструкції з іменником позначає посилання на певну інституцію, дослідницький центр тощо. У цьому випадку конструкцію з прийменником «laut» слід перекладати словосполученням «за даними»: «*Abgesehen von medizinischen Maßnahmen wie Impfungen halfen gegen die Verbreitung des Coronavirus laut einer Studie besonders Informationskampagnen und Schulschließungen*» (tageschau.de, 13.06.2022). – «*За даними дослідження, окрім медичних заходів, таких як вакцинація, інформаційні кампанії та закриття шкіл допомогли протистояти поширенню коронавірусу.*» У наведеному прикладі спостерігаємо, що для української мови притаманним буде винесення конструкції з словосполученням «за даними» в ініціальну позицію речення, у той час як у німецькому варіанті конструкція з прийменником «laut» знаходиться у медіальній позиції речення. На нашу думку, у німецькій конструкції зіграв важливу роль неозначений артикль, який не надав точності висловлюванню, адже відсутнє посилання на те, що саме за дослідження це було, а значить, інформація не може бути достовірною.

Якщо у тексті новинного повідомлення продуцент тексту посиляється на конкретну особу, то при перекладі конструкції вживаємо варіант «за словами»: «*Laut Manfred Weber, (CSU), Fraktionsvorsitzender EVP, ist die Europäische Union absolut gespalten*» (tageschau.de, 26.06.2022). – «*За словами лідера парламентської групи ЄНП Манфреда Вебера (ХСС), Євросоюз абсолютно розділений.*» У цьому прикладі достовірність інформації підтверджується посиланням на конкретну особу, тому в обох мовах конструкції займають ініціальні позиції у реченнях.

У конструкціях з прийменником «zufolge» позначається результат дій учасників окреслених у новині подій або висновок про ці події: «*Friedensforschern zufolge sind die Atomkräfte weiter dabei, ihre Arsenale zu modernisieren oder auszubauen*» (tageschau.de, 13.06.2022). – «*За словами дослідників миру, ядерні держави все ще перебувають у процесі модернізації або розширення своїх арсеналів.*» При перекладі конструкцій з прийменником «zufolge» слід звернути увагу на те, що цей прийменник стоїть після іменника, на який вплинув. Крім того, в обох реченнях аналізована конструкція стоїть в ініціальній позиції, що надає об'єктивності новинному повідомленню.

При перекладі німецьких синтаксичних конструкцій українською необхідно також враховувати, що німецьке речення характеризується фіксованим порядком слів; у реченнях з кількома обставинами, як правило, обставина часу займає ініціальну позицію у реченні, а обставина місця – фінальну. Крім того, дві обставини, які стоять після присудка, то першою в реченні буде стояти обставина з меншим смисловим навантаженням, а другою – з більшим.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

У перекладі німецьких новинних повідомлень необхідно максимально наблизитися до норм української мови, керуючись, при цьому змістом повідомлюваного. Своєрідність німецької мови потребує певного алгоритму перекладу синтаксичних конструкцій українською мовою, зокрема поширеного означення та прийменникових словосполучень, які є найбільш складними для перекладача: німецьке поширене означення має суттєві структурні відмінності від українського, а переклад німецьких конструкцій з

прийменниковими словосполученнями потребує не лише знання усіх значень прийменників, а й особливостей їх позиційного розташування у тексті новини.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у дослідженні перекладу німецьких синтаксичних конструкцій англійською мовою.

Література

1. Асмукович І. В. Структурно-синтаксичні особливості авіаційної фахової мови (на матеріалі радіообміну англійською мовою). Випуск 43., 2013. С. 44–50.
2. Вайсберг І. Г. Поширене означення (зі стержневим словом-прикметником) в німецькій мові. Одеса : ОДУ, 1995. 48 с.
3. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни : у 4 т. Т. 1 Донецьк : ДонНУ, 2013. 402 с.; Т. 2. 350 с. ; Т. 3. 426 с. ; Т. 4. 388 с.
4. Заборна М. С. Порівняльні конструкції в системі складнопідрядного речення української мови. Тернопіль : [б. в.], 2001. 139 с.
5. Талавіра Н.М. Конструкційна основа представлення інаугураційної промови в новинних текстах. Південний архів (філологічні науки). 2020. № 81. С. 81-85.
6. Щербак О. М. Дискурс німецькомовних інтернет-новин: лінгвориторичний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2016. 20 с.
7. Boas H.C., Fried M. Introduction. *Grammatical constructions. Back to roots*. John Benjamins, 2005. 253 p.
8. Heidrich F. *Kommunikationsoptimierung im Fachübersetzungsprozess*. Berlin: Frank & Timme, 2016. 117 p.
9. Potapenko, S., Shcherbak, O. Conflict – Crisis Hierarchy in English News Discourse: Cognitive Rhetorical Perspective. *Research in Language*. Volume 18, Issue 4 (2020). Pp. 53-67.

References

1. Asmukovych I. V. *Strukturno-syntaksychni osoblyvosti aviacijnoji fakhovoji movy (na materialy radioobminu anghlijskoju movoju)*. Vypusk 43., 2013. S. 44–50.
2. Vajsbergh I. Gh. *Poshyrene oznachennja (zi sterzhnevym slovom-prykmetnykom) v nimeckij movi*. Odesa : ODU, 1995. 48 s.
3. Zaghnitko A. *Slovyk suchasnoji linghivistyky : ponjattja i terminy : u 4 t. T. 1 Donecjk : DonNU, 2013. 402 s.; T. 2. 350 s. ; T. 3. 426 s. ; T. 4. 388 s.*
4. Zaoborna M. S. *Porivnjajlni konstrukciji v systemi skladnopidrjadnogho rechennja ukrajinskoji movy*. Ternopilj : [b. v.], 2001. 139 s.
5. Talavira N.M. *Konstrukcijna osnova predstavlennja inahuracijnoji promovy v novynnykh tekstakh*. Pivdennyj arkhiv (filologichni nauky). 2020. № 81. S. 81-85.
6. Shherbak O. M. *Dyskurs nimecjomovnykh internet-novyn: linghvorytorychnyj aspekt : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04*. Odesa, 2016. 20 s.
7. Boas H.C., Fried M. Introduction. *Grammatical constructions. Back to roots*. John Benjamins, 2005. 253 p.
8. Heidrich F. *Kommunikationsoptimierung im Fachübersetzungsprozess*. Berlin: Frank & Timme, 2016. 117 p.
9. Potapenko, S., Shcherbak, O. Conflict – Crisis Hierarchy in English News Discourse: Cognitive Rhetorical Perspective. *Research in Language*. Volume 18, Issue 4 (2020). Pp. 53-67.